

2014-08-29

Samrådsyttrande från Stockholms Naturskyddsförening och Söderorts Naturskyddsförening över naturreservat Kyrkhamn

Diariennr. 2013-06332-55

Söderorts Naturskyddsförening och Stockholms Naturskyddsförening är två lokala kretsar av Naturskyddsföreningen. Kretsarna är verksamma inom Stockholms stad. Föreningarna har beretts tillfälle att yttra sig över det förslag till blivande naturreservat inom området Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik, som framlagts av Stockholms stad. Föreningarna vill därför framföra nedanstående synpunkter.

Sammanfattning

- Gränsdragningen bör utökas mot Lövsta och längs med stranden vid Riddersvik
- Det finns mycket goda skäl att skydda mer av natur och friluftsområdet Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik
- Gamla solitära tallar och sälg bör uppmärksammas i skötselplanen
- Redovisningen av skötselinsatserna bör göras tydligare, t.ex. enligt en mall (bifogas)

Synpunkter på gränsdragning för naturreservatet

Förslaget till gränsdragning som presenteras i "Förslag till beslut för Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik" på sidan 3 och 12, delar föreningarna bara delvis. Med Stockholms stads förslag ingår 107 ha i naturreservat Kyrkhamn. Med föreningarnas förslag på naturreservat ingår både Kyrkhamn och Lövsta, samt strandskogen vid Riddersvik, vilket innebär att ca 190 ha skyddas varav ca 39 ha vatten.

Föreningarnas tydliga krav är att föreslagen skyddad areal av Kyrkhamn kompletteras med att:

- Skogsområdet norr om golfbanan bör ingå i naturreservatet, den del som inte är med i nuvarande förslag på naturreservat
- Den skogsbeväxta åkerholmen med järnåldersgravfältet strax norr om golfanläggning bör ingå i naturreservatet
- Marken söder om husen vid Sigfridsdal bör ingå i naturreservatet
- Skogsområdet Lövsta, öster om Lövstavägen, bör ingå i naturreservatet
- Strandskogen Riddersvik bör ingå i naturreservatet

Föreningarna har ritat upp gränsen för hur föreningarna anser att gränsdragningen ska se ut. Se bilaga 1.

Motiv till att hela Kyrkhamn-Lövsta bör ingå i naturreservatet

Föreningarna anser inte att det finns tillräckliga motiv för att lämna delar av Kyrkhamn-Lövsta utanför naturreservatet. Stockholms stads hänvisning till "*det långsiktiga behovet av bostadsbyggande*"¹ väger inte över motiven till att skydda hela Kyrkhamn-Lövsta.

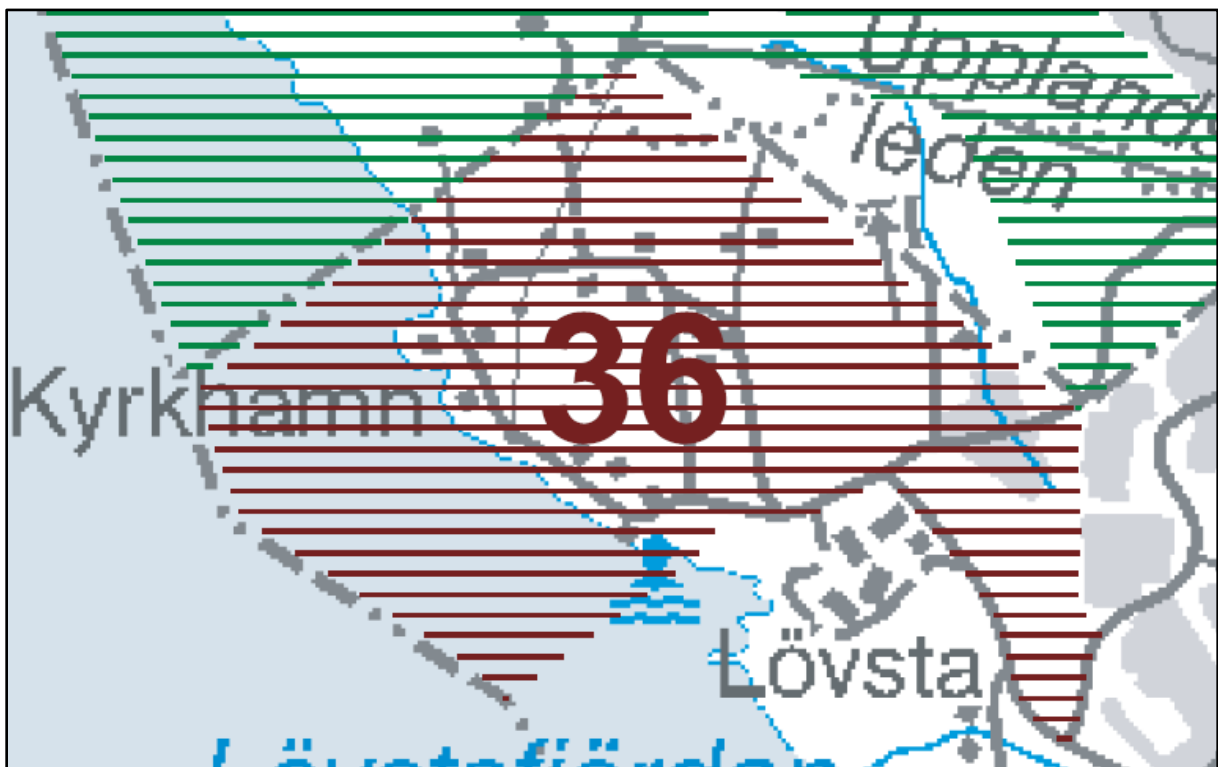
Att skydda hela Kyrkhamn-Lövsta kan motiveras av flera starka skäl, anser föreningarna:

- Stockholms stads åtagande i programmet "Aldrig långt till naturen" från 2003 redogör för att Kyrkhamn-Lövsta ska inrättas som naturreservat och på kartor tydliggörs att hela Kyrkhamn-

---

¹Stockholms stad. Förslag till beslut för naturreservat Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik, sidan 15. 2014-04-22.

- Lövsta ha ska ingå (se karta nedan med utdrag ur programmet). Föreningarna anser dock inte att golfbanan eller skjutbanan behöver ingå i naturreservatet (vilket det gör på kartan),
- Skogsområdet i Lövsta har många ekar och en del äldre skog med höga naturvärden som har ett klart bevarandevärde. Många skogliga strukturer finns här som borgar för flera olika rödlistade arter
  - Strandskogogen Riddersvik utgör en tämligen intakt strandskog med en mycket rik biologisk mångfald. Stort lövinslag och en naturlig strand utgör viktiga habitat och många skogliga strukturer borgar även för flera olika rödlistade arter. Ökad kontakt med Mälaren säkerställs.
  - Friluftsområdet, kallat "Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik", är mycket använt av närboende och vandrare. Uppsalaleden går igenom Kyrkhamn.
  - I Översiktsplan 1999 fanns hela Kyrkhamn-Lövsta markerat som ett större natur- och friluftsområde på kartan Stockholms Grönstruktur och dessa natur- och friluftsområden skulle skyddas enligt miljöbalken.
  - Görvelnkilens förlängning söderut stärks, inte minst utmed vattnet. Fler spridningsvägar får ett skydd.
  - Det säkrade ekologiska kärnområdet blir större för barrskogs-, ädellöv-, våtmarks- och strandmiljöer, och det blir fler värdefulla brynzoner mot skogen.
  - Inom Kyrkhamn-Lövsta ryms många värdefulla ekosystemtjänster
  - Det historiskt intressant järnåldergravfältet i Kyrkhamns sydöstra hörn blir en del av naturreservatet och får en mer riktad skötsel enligt skötselplan
  - Lövsta Storäng och Lövsta Lilläng (se bilaga 1), som båda slåtrras, ges ett långsiktigt skydd.

Synpunkter på skötselplanen

Generella råd

Föreningarna anser att det bör skrivas in i skötselplanen att riktigt gamla tallar på hållmarken utgör viktiga livsmiljöer för en rad skalbaggar, långhorningar m.fl. En skötselåtgärd för att skapa goda livsmiljöer för denna fauna är att frihugga gamla tallar som blivit tydligt inväxta av yngre tallar och på så sätt göra de gamla tallarnas bark solbelyst.

Föreningarna anser att det bör skrivas in i skötselplanen i berörda markområden att sälj ska sparas på samma sätt som hassel och bärande buskar.

Redovisning av skötselinsatserna

Utformning på redovisningen av skötselinsatserna bör förbättras i skötselplanen anser föreningen. Exempelvis kan man göra en mall för varje skötselområde likt konsultföretaget Calluna gjort. Mallens olika rubriker fungerar bra men istället för "bevarandemål" kan det stå som nu "mål för området". En ytterligare rubrik "funktion" kan läggas till eftersom det finns skäl att ha kvar den rubriken som finns i förslag till aktuell skötselplan över Kyrkyhamn, anser föreningarna. Se mallen nedan som Calluna använt. Se bilaga 2 för att se mall.

Övrigt

Naturskyddsföreningen har naturguidningar i Lövsta-Kyrkhamn-Riddersvik.

Vid Lövstabadet finns en jätteek

För Stockholms Naturskyddsförening
Beatrice Sundberg, ordförande

Söderorts Naturskyddsförening
Einar Engström, ordförande

Anders Tranberg, vice ordförande

Ronny Fors, Grönområdesgruppen

Bilaga 1.

Föreningarnas gränser för naturreservat Kyrkhamn-Lövsta

Kartunderlag: Eniro.se

Bilaga 2.

Exempel på mall för hur skötselinsatserna kan struktureras upp.

Skötselområde 1:		
Beskrivning		
Bevarandemål	1. 2. 3. 4. 5. 6.	
Skötselåtgärder	Engångsåtgärder	2. 3.
	Löpande	1. 1. 1. 1.

Besök gärna Lövsta Ängar!

Här sköts två ängar på traditionellt sätt, med fagning på våren och lieslätter under sommaren.

1. Storängen är en rest av Lövsta Storäng, belagd på kartor sedan 1600-talet. Den omfattade då området från skjutbanan, koloniområdet, och vad som nu är radhusområden. Det mesta har plöjts upp till åker och sedan bebyggt, men det som finns kvar var för stenigt för att plöjas upp. Där finns över 100 kärlväxter, flera sällsynta och fridlysta. En art har sin enda kända förekomst i Stockholmsregionen här.
2. Lillängen är en glänta i ekdungen. Några askträd hamlas på traditionellt sätt. Det innebär att kvistar sågas av med några års mellanrum. Det var ett sätt att få torkat lövfoder till djuren. Här växer också sällsynta växter typiska för gamla ängsmarker. Även här finns en art med sin enda kända förekomst i Stockholm.

